

დავის გადაწყვეტის საშუალებები საქართველოში

WAYS OF DISPUTE RESOLUTION IN GEORGIA

ბროშურა შექმნილია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების განვითარების პროექტის ფარგლებში.

პროექტი ხორციელდება საქართველოში შვედეთის კურსდამთავრებულთა ქსელის მიერ შვედური ინსტიტუტის დაფინანსებით, საქართველოში შვედეთის სამეფოს საელჩოს, საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის და იუსტიციის უმაღლესი სკოლის მხარდაჭერით.

პროექტის პარტნიორები ასევე არიან:

თბილისის ღია უნივერსიტეტი;

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი;

შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი;

აიპ „საქართველოს ადვოკატები დამოუკიდებელი პროფესიისთვის“

აიპ „იურიდიული პროფესიის განვითარების ცენტრი“

იურიდიული ფირმა „კიკილაშვილი და კომპანია“

პროექტის ავტორისგან

დავის ეფექტიანად გადაწყვეტას დიდწილად განაპირობებს დავის გადაწყვეტის საშუალების სწორად შერჩევა.

მოდავე მხარეებისთვის მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ საბოლოო შედეგი, არამედ საქმის განხილვის პროცესი, დრო, დახარჯული რესურსი და დავის შემდგომი ურთიერთობები.

ზემოდასახელებული კრიტერიუმების გათვალისწინებით შესაძლოა დავის გადაწყვეტის ისეთი ოპტიმალური ფორმის შერჩევა, რომელიც მაქსიმალურად იქნება მისადაგებული მხარეთა ინტერესებთან და შედეგების თვალსაზრისით შედარებით ნაკლებად საზიანოც.

არსებულ რეალობაში სასამართლოში საქმისწარმოება დავის გადაწყვეტის ყველაზე უფრო მოთხოვნად და ტრადიციულ გზას წარმოადგენს, თუმცა სასამართლოს მიმართ მიმართვიანობის მაღალი მაჩვენებელი ხშირად დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების თაობაზე არასათანადო ინფორმირებულობით არის განპირობებული.

წინამდებარე გზამკვლევის შექმნა მიზნად ისახავს დავის გადაწყვეტის არსებული საშუალებების შესახებ ინფორმირებულობის ამაღლებას, რათა დაინტერესებულმა სუბიექტებმა შეძლონ დავის წარმოების მათთვის საჭირო ფორმის სწორად შერჩევა.

იმედს გამოვთქვამთ, ჩვენი შრომის შედეგი იქნება ნაყოფიერი, სამართლებრივ დავებში ჩართულ პირებს გაუწევს ქმედით დახმარებას და მისცემს საკუთარი უფლებებისა და ინტერესების ეფექტიანად დაცვის საშუალებას.

პროექტის განხორციელება ვერ მოხერხდებოდა პარტნიორი ორგანიზაციების მხარდაჭერის გარეშე. გვინდა განსაკუთრებული მადლობა გვინდა გადავუხადოთ შვედურ ინსტიტუტს და საქართველოში შვედეთის სამეფოს საელჩოს მიმდინარე პროექტის, ისევე როგორც ქსელის ყველა აქტივობის განხორციელებაში შეტანილი უდიდესი წვლილისთვის. ასევე გვინდა მადლობა გადავუხადოთ საქართველოს მედიატორთა ასოციაციას და იუსტიციის უმაღლეს სკოლას დავის განხილვის ალტერნატიული საშუალებების განვითარების პროექტის ყველა ეტაპში აქტიური ჩართულობისა და მნიშვნელოვანი კონტრიბუციისთვის.

ასევე, დიდი მადლობა ყველა პარტნიორს, ვისი დახმარების გარეშეც ვერ მოხერხდებოდა პროექტის განხორციელება.

გოგა კიკილაშვილი

საქართველოში შვედეთის კურსდამთავრებულთა ქსელის
ვიცე-თავჯდომარე

შინაარსი

პროექტის ავტორისგან 1

დავის განხილვის საშუალებები საქართველოში..... 4

მართლმსაჯულება 4

საერთო სასამართლოების სისტემა საქართველოში 4

მართლმსაჯულების პოზიტიური და ნეგატიური ასპექტები 4

სასამართლოსთვის მიმართვა - განსჯადობის წესი 5

სასამართლოში საქმის განხილვა 6

პროცესის ხარჯები..... 6

სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა 8

არბიტრაჟი 10

არბიტრაჟი, როგორც დავის განხილვის ალტერნატიული საშუალება 10

საარბიტრაჟო შეთანხმება 10

საარბიტრაჟო წარმოება..... 11

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობა და აღსრულება 12

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმება..... 14

მედიაცია 16

მედიაციის არსი..... 16

მედიაციის უპირატესობები..... 17

მედიატორი 19

მედიაციის პროცესი20

მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა21

სამედიაციო მორიგების აღსრულება21

დავის განხილვის საშუალებები საქართველოში

მართლმსაჯულება*

საერთო სასამართლოების სისტემა საქართველოში

საქართველოში მართლმსაჯულება ხორციელდება საერთო სასამართლოების სისტემის მიერ. საერთო სასამართლოების სისტემა მოიცავს სამ ინსტანციას: რაიონული (საქალაქო) სასამართლო, საქართველოს სააპელაციო სასამართლო და საქართველოს უზენაესი (საკასაციო) სასამართლო.

სასამართლო ინსტანციები ქმნის სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრების საშუალებას. რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს გადაწყვეტილება საჩივრდება საქართველოს სააპელაციო სასამართლოში, ხოლო საქართველოს სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქართველოს უზენაეს (საკასაციო) სასამართლოში, გარდა იმ გამონაკლისი შემთხვევებისა, როდესაც საქმისწარმოება მთავრდება სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში და აღარ ექვემდებარება საკასაციო წესით გასაჩივრებას.

* გოგა კიკილაშვილი - სამართლის დოქტორი, თბილისის ღია უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, იურიდიული ფირმა „კიკილაშვილი და კომპანია“-ს დირექტორი, კოლექტიური შრომითი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ ექვემდებარება გასაჩივრებას.

საერთო სასამართლოების სისტემაში საქმისწარმოება (სამართალწარმოება) ხორციელდება სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის წესით.

წინამდებარე ბუკლეტის მიზნებისთვის საინტერესოა სამოქალაქო წესით საქმისწარმოება, როდესაც მხარეები შეჯიბრებითობის პრინციპის საფუძველზე აწარმოებენ დავას და თავად განსაზღვრავენ დავის საშუალებებს.

ადმინისტრაციული წესით საქმისწარმოება ხორციელდება ადმინისტრაციულ ორგანოებთან, ან/და ადმინისტრაციულ ორგანოებს შორის დავის შემთხვევაში.

სისხლის სამართლის წესით საქმისწარმოების დროს სახელმწიფო თავად მონაწილეობს ბრალმდებლის სტატუსით, და მოქალაქე ნაკლებად არის ჩართული საპროცესო განხილვაში.

მართლმსაჯულების პოზიტიური და ნეგატიური ასპექტები

მართლმსაჯულება დავის გადაწყვეტის კლასიკურ ფორმად მიიჩნევა, სადაც დავის განხილვა ხორციელდება სპეციალური

დავების მედიატორი, შვედეთის კურსდამთავრებულთა ქსელის ვიცე-თავმჯდომარე.

კვალიფიკაციის მქონე მოსამართლეების მიერ, რომლებიც სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელების დაწყებამდე გადიან სპეციალურ მოსამზადებელ და შესარჩევ ეტაპებს, რაც უზრუნველყოფს დავის კვალიფიციურად, კანონმდებლობასთან სრული შესაბამისობით გადაწყვეტას.

სასამართლოს მიმართ მაღალ მიმართვიანობას განაპირობებს ისიც, რომ სასამართლო გადაწყვეტილება ექვემდებარება გასაჩივრებას. გადაწყვეტილებით უკმაყოფილო მხარეს შეუძლია მიმართოს ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს, რის საშუალებაც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენების შემთხვევაში მხარე მოკლებულია.

სასამართლო განხილვის ნაგატიურ მხარედ უნდა ჩაითვალოს საპროცესო განხილვის ხანგრძლივობა, რომელიც რამდენიმე თვიდან რამდენიმე წლამდე შეიძლება გაგრძელდეს. დროში გაწელილი საპროცესო ვადები მხარეებისთვის მნიშვნელოვანი უარყოფითი ფაქტორია, განსაკუთრებით, როდესაც საქმე შეეხება ბიზნეს დავებს და შეიძლება გამოიწვიოს საქმისადმი ინტერესის დაკარგვაც კი დავის გადაწყვეტის მომენტისთვის.

სასამართლოში საქმისწარმოების კიდევ ერთი უარყოფითი ეფექტია მხარეებს შორის შემდგომი თანამშრომლობის ხელშეშლა. როგორც წესი, ხანგრძლივი სასამართლო დავის შემდეგ მხარეებს შორის ურთიერთობა იმდენად იძაბება, რომ ეკარგებათ თანამშრომლობის გაგრძელების ინტერესი, რაც ხშირ შემთხვევაში მხარეთათვის მნიშვნელოვანი გარემოებაა.

სასამართლოსთვის მიმართვა - განსჯადობის წესი

სასამართლოსთვის მიმართვის წესი და დავის განხილვის უფლებამოსილების მქონე სასამართლო (განსჯადი სასამართლო) განისაზღვრება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დებულებებით.

სასამართლოში საქმის წარმოებას მხარეები იწყებენ სარჩელის ან განცხადების შეტანის გზით. ისინი განსაზღვრავენ დავის საგანს და თვითონვე იღებენ გადაწყვეტილებას სარჩელის (განცხადების) შეტანის შესახებ. მხარეებს შეუძლიათ საქმის წარმოება მორიგებით დაამთავრონ. მოსარჩელეს შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, ხოლო მოპასუხეს – ცნოს სარჩელი.

სარჩელის ფორმები წინასწარ არის განსაზღვრული და ხელმისაწვდომია როგორც სასამართლოს, ისევე იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებ-გვერდზე.

განსჯადობის საერთო წესის შესაბამისად, სასამართლოს სარჩელი წარედგინება მოპასუხის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით. სარჩელი იურიდიული პირის მიმართ სასამართლოს წარედგინება იურიდიული პირის ადგილსამყოფლის მიხედვით. არასასარჩელო წარმოების დროს განსჯადობა განისაზღვრება იმ პირის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით, რომლის წინააღმდეგაც მიმართულია განცხადება (საჩივარი). ამ წესიდან გამონაკლისი შემთხვევები განისაზღვრება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით.

სასამართლოში საქმის განხილვა

სასამართლოში სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძველად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები.

სასამართლოში საქმის განხილვა იწყება სარჩელის წარდგენით, რომლის ასლი თანდართულ დოკუმენტებთან ერთად ეგზავნება მოპასუხეს და მას მიეცემა 10 დღის ვადა საკუთარი პოზიციის (შესაგებლის) წარსადგენად. შესაგებლის წარუდგენლობა, ან პროცესზე გამოცხადება, მაგრამ საპროცესო განხილვაში მონაწილეობაზე უარის თქმა შეიძლება გახდეს მხარის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანის საფუძველი.

სასამართლო დაუსწრებელი გადაწყვეტილების დროს დააკმაყოფილებს მოსარჩელის მოთხოვნას, თუ სარჩელი იურიდიულად დასაბუთებულია.

საპროცესო განხილვა შემდეგი ეტაპებისგან შედგება: მხარეთა ახსნა-განმარტება, მხარეთა შეკითხვები, მტკიცებულებათა გამოკვლევა, მხარეთა პაექრობა და რეპლიკა, რომელთა

დასრულების შედეგაც სასამართლოს გამოაქვს დასაბუთებული გადაწყვეტილება.

იმ შემთხვევაში, თუ კანონით განსაზღვრულ ვადაში არ მოხდება სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრება ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში, გადაწყვეტილება შედის კანონიერ ძალაში და ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას.

პროცესის ხარჯები

სასამართლოში საქმის განხილვა დაკავშირებულია გარკვეულ ხარჯებთან, რომელთაც პროცესის ხარჯები ეწოდება.

პროცესის ხარჯებს შეადგენს სასამართლო ხარჯები და სასამართლოსგარეშე ხარჯები. სასამართლო ხარჯებს შეადგენს სახელმწიფო ბაჟი და საქმის განხილვასთან დაკავშირებული ხარჯები. სასამართლოს გარეშე ხარჯებს წარმოადგენს ადვოკატისათვის გაწეული ხარჯები, დაკარგული ხელფასი (განაცდური), მტკიცებულებათა უზრუნველსაყოფად გაწეული ხარჯები, აგრეთვე მხარეთა სხვა აუცილებელი ხარჯები.

სახელმწიფო ბაჟის გადახდევინება წარმოებს „სახელმწიფო ბაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით. სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა დამოკიდებულია განსახილველი საქმის კატეგორიაზე, მოსარჩელის სტატუსზე, სასამართლოს ინსტანციასა და სხვა ფაქტორებზე. საპროცესო კანონმდებლობით

განსაზღვრული ცალკეული კატეგორიის სარჩელები გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბაჟისგან.

მაგალითისთვის, როგორც წესი, სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა შეადგენს დავის საგნის ღირებულების 3%-ს, მაგრამ არანაკლებ 100 ლარისა. სარჩელები, რომელიც შეეხება: ალიმენტის გადახდევინებას, დასახიჩრებით ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებით, აგრეთვე მარჩენალის სიკვდილით მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას, დანაშაულით მიყენებული მატერიალური ზარალის ანაზღაურებას და ა.შ. გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან.

ამასთან, სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა:

ა) პირველი ინსტანციის სასამართლოში არ უნდა აღემატებოდეს:

ა.ა) ფიზიკური პირისათვის – 3 000 ლარს;

ა.ბ) იურიდიული პირისათვის – 5 000 ლარს;

ბ) სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში არ უნდა აღემატებოდეს:

ბ.ა) ფიზიკური პირისათვის – 5 000 ლარს;

ბ.ბ) იურიდიული პირისათვის – 7 000 ლარს;

გ) საკასაციო ინსტანციის სასამართლოში არ უნდა აღემატებოდეს:

გ.ა) ფიზიკური პირისათვის – 6 000 ლარს;

გ.ბ) იურიდიული პირისათვის – 8 000 ლარს.

სასამართლოს, მოქალაქის ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით, თუ მოქალაქე დაასაბუთებს სასამართლო ხარჯების გადახდის შეუძლებლობას და სასამართლოს წარუდგენს უტყუარ მტკიცებულებებს, სასამართლოს შეუძლია მთლიანად ან ნაწილობრივ გაათავისუფლოს იგი სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან, რის თაობაზედაც მოსამართლეს გამოაქვს მოტივირებული განჩინება.

ასევე, სასამართლოს, მხარეთა ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით, შეუძლია ერთ ან ორივე მხარეს გადაუვადოს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ სასამართლო ხარჯების გადახდა ანდა შეამციროს მათი ოდენობა, თუ მხარე სასამართლოს უტყუარ მტკიცებულებებს წარუდგენს.

იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მაშინ ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მოსარჩელეს მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რომელიც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნის იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში,

მაგრამ არაუმეტეს დავის საგნის ღირებულების 4 პროცენტისა, ხოლო არაქონებრივი დავის შემთხვევაში – განსახილველი საქმის მნიშვნელობისა და სირთულის გათვალისწინებით, 2 000 ლარამდე ოდენობით.

სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება შედის კანონიერ ძალაში:

- გამოცხადებისთანავე, თუ დაუშვებელია სააპელაციო წესით გასაჩივრება;
- სააპელაციო წესით გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ, როდესაც დასაშვებია გადაწყვეტილების სააპელაციო გასაჩივრება, თუ იგი არ იყო ამ წესით გასაჩივრებული;
- სააპელაციო სასამართლოს განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, რომელმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უცვლელი დატოვა;
- თუ გადაწყვეტილების გამოცხადების შემდეგ მხარეები წერილობითი ფორმით განაცხადებენ უარს მის სააპელაციო წესით გასაჩივრებაზე.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება (განჩინება), თუ იგი არ გასაჩივრებულა, კანონიერ ძალაში შედის მისი საკასაციო წესით გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ, ხოლო თუ იყო გასაჩივრებული – საკასაციო წესით საქმის განხილვის შემდეგ,

თუკი სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება (განჩინება) არ გაუქმებულა. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება (განჩინება) კანონიერ ძალაში ასევე შედის, თუ გადაწყვეტილების (განჩინების) გამოცხადების შემდეგ მხარეები წერილობითი ფორმით განაცხადებენ უარს მის საკასაციო წესით გასაჩივრებაზე.

რაიონული (საქალაქო) სასამართლო გადაწყვეტილება საჩივრდება დასაბუთებული გადაწყვეტილების ჩაბარებიდან 14 დღის ვადაში. თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება სააპელაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან.

საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადაა 21 დღე. ამ ვადის გაგრძელება (აღდგენა) არ შეიძლება და იგი იწყება მხარისათვის გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტიდან. თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან.

საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება (განჩინება) კანონიერ ძალაში შედის დაუყოვნებლივ, მისი გამოცხადებისთანავე.

გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ მხარეებს, აგრეთვე მათ უფლებამონაცვლეებს არ შეუძლიათ ხელახლა განაცხადონ სასამართლოში იგივე სასარჩელო მოთხოვნები იმავე

საფუძველზე, აგრეთვე სადავო გახადონ სხვა პროცესში გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტები და სამართლებრივი ურთიერთობანი.

სასამართლო გადაწყვეტილების ნებაყოფლობით შეუსრულებლობის შემთხვევაში, მხარე, რომლის სასარგებლოდაც გადაწყდა დავა, სასამართლოდან იღებს სააღსრულებო ფურცელს და წარუდგენს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს, ან კერძო აღმასრულებელს, რის შედეგადაც იწყება იძულებითი აღსრულების ღონისძიებების განხორციელება.

არბიტრაჟი*

არბიტრაჟი, როგორც დავის განხილვის ალტერნატიული საშუალება

მსოფლიოში არსებულმა გლობალიზაციის პროცესმა ისევე, როგორც ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებამ გავლენა იქონია კერძოსამართლებრივი დავების განხილვის ფორმებსა და წესებზე. იმისათვის, რომ საერთაშორისო ბაზრის ეფექტური ფუნქციონირებისთვის, შეიქმნა დავების გადაწყვეტის ისეთი მექანიზმები, რომლებიც მისაღები იყო სამართლის სხვადასხვა სისტემის სუბიექტებისათვის. დღეისთვის არბიტრაჟი ბიზნეს დავების გადაწყვეტის ყველაზე პოპულარულ ალტერნატიულ საშუალებად მიიჩნევა. იგი სახელმწიფოს მიერ დაშვებული, თუმცა სახელმწიფოს პასუხისმგებლობის გარეთ არსებული ინსტიტუტია. არბიტრაჟი უფლებამოსილია, განიხილოს პირთა თანასწორობაზე დამყარებული კერძო ხასიათის ქონებრივი დავა, თუ მხარეები შეთანხმდებიან ამგვარი დავის არბიტრაჟისათვის გადაცემაზე.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების უმთავრესი პრინციპი მხარეთა ნების ავტონომიურობაა. მხარეები საკუთარი ნებით ირჩევენ დავის გადაწყვეტის გზას და ითვალისწინებენ

შეთანხმების სავალდებულო შედეგებს. ამასთან, მხარეები თანხმდებიან, რომ არბიტრის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება საბოლოოა და ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას.

არბიტრაჟი მრავალი უპირატესობით ხასიათდება, რომელთაგან უმთავრესი დავის მოკლე ვადაში დასრულების შესაძლებლობაა. სასამართლოს სხვადასხვა ინსტანციაში საქმის წლობით განხილვისაგან განსხვავებით, საარბიტრაჟო წარმოება შემჭიდროვებულ ვადაში სრულდება. დავის სწრაფი გადაწყვეტა აიაფებს დავის წარმოებისას გასაწევ ხარჯებს. ამასთან, როგორც წესი, საქმე განიხილება დახურულ სასამართლო სხდომაზე, რაც კონფიდენციალობის ერთ-ერთი გარანტიაა.

არბიტრაჟის მიერ საქმის განხილვის წინაპირობა მხარეთა მიერ დადებული საარბიტრაჟო შეთანხმებაა.

საარბიტრაჟო შეთანხმება

საქართველოში არბიტრაჟის განვითარება 1997 წელს „კერძო არბიტრაჟის შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე დაიწყო. 2009 წელს ამოქმედდა „არბიტრაჟის შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონი. იმისათვის, რომ დავა

* ნინო ლიპარტია - სამართლის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის პროფესორი, საქართველოს ადვოკატები დამოუკიდებელი პროფესიისათვის გამგეობის თავმჯდომარე.

გადასაწყვეტად გადაეცეს არბიტრაჟს, აუცილებელია საარბიტრაჟო შეთანხმების არსებობა, რომლითაც მხარეები თანხმდებიან, განსახილველად გადასცენ არბიტრაჟს ყველა ან ზოგიერთი დავა, რომელიც წარმოიშვა ან შეიძლება წარმოიშვას მათ შორის ამა თუ იმ სახელშეკრულებო ან სხვა სამართლებრივი ურთიერთობიდან გამომდინარე.¹ საარბიტრაჟო შეთანხმება მხარეთა შეთანხმების შედეგია. იგი შეიძლება არსებობდეს ხელშეკრულებაში საარბიტრაჟო დათქმის ან ცალკე შეთანხმების სახით. out

საარბიტრაჟო შეთანხმება აუცილებლად წერილობითი ფორმით უნდა გაფორმდეს. ეს შეიძლება იყოს ცალკე შეთანხმება, ან სხვა დოკუმენტის ნაწილი, მთავარია, წერილობით იყოს დადასტურებული მხარეთა ნება დავის არბიტრაჟისთვის გადაცემის თაობაზე. შეთანხმება ასევე, შესაძლებელია დაიდოს ელექტრონული შეტყობინებების, ან საარბიტრაჟო სარჩელისა და საარბიტრაჟო შესაგებლის გაცვლით, როდესაც ერთი მხარე ამტკიცებს, ხოლო მეორე მხარე არ უარყოფს საარბიტრაჟო შეთანხმების არსებობას. დავის განხილვის ალტერნატიულ ფორმაზე შეთანხმება მკაფიოდ და წერილობითი ფორმით უნდა შედგეს. ნამდვილი საარბიტრაჟო შეთანხმების არსებობის შემთხვევაში მხარეთა შორის დავას სასამართლო არ განიხილავს.

¹ არბიტრაჟის შესახებ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტი.

საარბიტრაჟო წარმოება

საარბიტრაჟო წარმოება იწყება მხარის მიერ არბიტრაჟისთვის საარბიტრაჟო სარჩელით მიმართვით, რომელიც ეგზავნება მოპასუხე მხარეს საარბიტრაჟო შესაგებლის წარმოსადგენად. საქმე შეიძლება განიხილოს ერთმა ან რამდენიმე არბიტრმა. არბიტრად დანიშვნისათვის აუცილებელია თავად მისი თანხმობა და მხარეთა მოთხოვნის შემთხვევაში, იგი ვალდებულია არბიტრის მოვალეობის შესრულების დაწყებამდე მხარეებს წარუდგინოს წერილობითი ინფორმაცია განათლებისა და არბიტრად მუშაობის გამოცდილების შესახებ.

არბიტრი დავის განხილვის მიზნით ამზადებს საქმეს, უგზავნის მხარეებს საქმის მასალებს და ატყობინებს მათ სხდომის თარიღს. არბიტრი უფლებამოსილია დანიშნოს მოსამზადებელი სხდომა, თუმცა დავას არსებითად განიხილავს მთავარ სხდომაზე. მხარეები ვალდებული არიან არბიტრაჟში წარმოადგინონ ყველა მტკიცებულება, რომელზეც ამყარებენ თავიანთ პოზიციას, მათ შორის, წერილობითი მტკიცებულებები, ექსპერტიზის დასკვნა, მოითხოვონ მოწმის დაკითხვა და ა.შ.

არბიტრი ვალდებულია მხარეთათვის უზრუნველყოს თანაბარი საპროცესო უფლებები. სხდომაზე არბიტრი უსმენს პროცესის ყველა მონაწილეს, აფასებს წარმოდგენილ მტკიცებულებებს და

მისი დასრულების შემდგომ იღებს გადაწყვეტილებას. ამასთან, აუცილებელია არბიტრი იყოს დამოუკიდებელი, ობიექტური და მიუკერძოებელი. იგი ვალდებულია დაიცვას საარბიტრაჟო განხილვის დროს მიღებული ინფორმაციის კონფიდენციალურობა. მხარეს შეუძლია მოითხოვოს არბიტრის აცილება, თუ იგი მხარეთა შეთანხმებულ კვალიფიკაციის მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს ან/და თუ არსებობს სხვა გარემოებები, რომელიც არბიტრის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობის დასაბუთებულ ეჭვს აჩენს.

არბიტრაჟის ერთ-ერთი უპირატესობა დავის სწრაფად განხილვის შესაძლებლობაა. საქმის განხილვის ვადები არბიტრაჟის დებულებით ან მხარეთა შეთანხმებით განისაზღვრება. კანონის თანახმად, მხარეთა შეთანხმების არარსებობის შემთხვევაში საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება გამოტანის ვადა საარბიტრაჟო განხილვის დაწყებიდან 180 დღით განისაზღვრება. აუცილებლობის შემთხვევაში აღნიშნული ვადა შეიძლება გააგრძელოს არბიტრმა არა უმეტეს 180 დღით.

საარბიტრაჟო დავის განხილვისათვის არბიტრაჟში დადგენილია შესაბამისი გადასახადი, რომელსაც საარბიტრაჟო მოსაკრებელს უწოდებენ. მათი ოდენობა განისაზღვრება ინდივიდუალურად, ხშირ შემთხვევაში არბიტრაჟის დებულებით.

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობა და აღსრულება

საქმის არსებითი განხილვის დასრულების შემდგომ არბიტრი იღებს წერილობით გადაწყვეტილებას, რომლის შესრულება სავალდებულოა საარბიტრაჟო შეთანხმების მხარეთათვის. საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილია არბიტრაჟის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებზე სასამართლოს კონტროლი. კერძოდ, საქართველოს ფარგლებს შიგნით მიღებული საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულება შესაძლებელია მხოლოდ სააპელაციო სასამართლოს მიერ საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობისა და აღსრულების შესახებ მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდგომ. საქართველოს ფარგლებს გარეთ მიღებული გადაწყვეტილების ცნობასა და აღსასრულებლად მიქცევასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს უზენაესი სასამართლო.

იურიდიულ ლიტერატურაში არბიტრაჟის გადაწყვეტილების ცნობას განმარტავენ, როგორც სასამართლოს დასტურს, რომ ეს გადაწყვეტილება საბოლოოა და სავალდებულოა მხარეებისათვის. ამის შემდგომ მხარეებს უფლება ერთმევათ, იმავე დავის საგანზე ხელახლა მიმართონ დავის განმხილველ ორგანოს.

გადაწყვეტილების აღსრულება დამოუკიდებელი ეტაპია და იგი იძულებითი აღსრულების დაწყების უმთავრეს წინაპირობას წარმოადგენს. აღსრულების პროცესის დაწყების წინაპირობაა უფლებამოსილი სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების ცნობა.

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების თაობაზე გადაწყვეტილება გამოაქვს სააპელაციო სასამართლოს განჩინების ფორმით. საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების თაობაზე განჩინებასთან ერთად მხარეს ეძლევა სააღსრულებო ფურცელი. სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების აღსრულების თაობაზე საბოლოოა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ასეთ განჩინებაზე საკასაციო ან კერძო საჩივარი არ დაიშვება.

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების სასამართლოს მიერ ცნობისა და აღსრულების განხილვის დროს არ ხდება იმ მატერიალური სამართლის ნორმების განხილვა, რომელიც გადაწყვეტილებას დაედო საფუძვლად.

მხარეს შეიძლება უარი ეთქვას გადაწყვეტილების ცნობასა და აღსრულებაზე თუ:

მხარე, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილია საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება, სასამართლოს განცხადებით მიმართავს დაამტკიცებს, რომ:

- საარბიტრაჟო შეთანხმების გაფორმების დროს მხარე იყო არაუფლებამოსილი ან მხარდაჭერის მიმღები, რომელსაც საარბიტრაჟო შეთანხმებაში მითითებულ საკითხებთან დაკავშირებით მხარდამჭერი ჰყავდა დანიშნული, მაგრამ შესაბამისი მხარდაჭერა არ მიუღია, ან იმ სამართლებრივი ნორმების მიხედვით, რომლებზედაც მხარეებმა საარბიტრაჟო შეთანხმებაში მიუთითეს, ხოლო ასეთი მითითების არარსებობისას – იმ ქვეყნის კანონმდებლობის თანახმად, სადაც გამოტანილ იქნა საარბიტრაჟო

გადაწყვეტილება, საარბიტრაჟო შეთანხმება ბათილია ან ძალადაკარგულია;

- იგი არ იყო ჯეროვნად ინფორმირებული არბიტრის დანიშვნის ან საარბიტრაჟო განხილვის შესახებ ან სხვაგვარად არ მიეცა შესაძლებლობა, წარმოედგინა საკუთარი პოზიცია ან დაეცვა თავისი ინტერესები;
- საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება გამოტანილია იმ დავის შესახებ, რომელიც მხარეებმა არბიტრაჟში არ წარადგინეს, ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება შეიცავს გადაწყვეტილებას ისეთ საკითხზე, რომელიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებს სცილდება. თუ გადაწყვეტილება იმ საკითხებზე, რომლებიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებში ექცევა, შეიძლება გამოცალკევებულ იქნეს იმ საკითხებისგან, რომლებიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებს სცილდება, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება შეიძლება ცნობილ და აღსრულებულ იქნეს ნაწილობრივ, მხოლოდ იმ ნაწილში, რომელიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებში მოქცეულ საკითხებზე გადაწყვეტილებას შეიცავს;
- არბიტრაჟის შემადგენლობა ან საარბიტრაჟო წარმოება არ შეესაბამებოდა მხარეთა შეთანხმებას, ხოლო ასეთი შეთანხმების არარსებობისას – იმ ქვეყნის კანონის მოთხოვნებს, სადაც ჩატარდა საარბიტრაჟო განხილვა;
- საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება არ შესულა კანონიერ ძალაში ანდა იგი გააუქმა ან შეაჩერა იმ ქვეყნის სასამართლომ, სადაც ეს გადაწყვეტილება იქნა გამოტანილი, ან იმ ქვეყნის სასამართლომ, რომლის სამართლის შესაბამისადაც იქნა გადაწყვეტილება გამოტანილი;

სასამართლო დაადგენს, რომ:

- საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, დავა არ შეიძლება იყოს საარბიტრაჟო განხილვის საგანი;
- საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობა და აღსრულება ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს.

გადაწყვეტილების მიღებისას სასამართლო მოკლებულია შესაძლებლობას გაცდეს კანონით გათვალისწინებულ საფუძვლებს და ცნობასა და აღსრულებაზე უარი განაცხადოს სხვა საფუძველზე მითითებით. აღნიშნულიც არბიტრაჟის ერთ-ერთ დადებით მხარედ უნდა განვიხილოთ, რადგან სასამართლოს მოქმედების ფარგლები საკმაოდ შეზღუდულია.

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმება

საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმების მოთხოვნა მხარის ერთ-ერთი უფლებამოსილებაა. საჩივრის წარდგენის შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლო უფლებამოსილია გააუქმოს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება, მხოლოდ კანონით ამომწურავად ჩამოთვლილი საფუძვლების არსებობისას.

მხარე, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილია საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება, სასამართლოს საჩივრით მიმართავს და დამტკიცებს, რომ:

- საარბიტრაჟო შეთანხმების გაფორმების დროს მხარე იყო არაუფლებამოსილი ან მხარდაჭერის მიმღები, რომელსაც

საარბიტრაჟო შეთანხმებაში მითითებულ საკითხებთან დაკავშირებით მხარდამჭერი ჰყავდა დანიშნული, მაგრამ შესაბამისი მხარდაჭერა არ მიუღია, ან იმ სამართლებრივი ნორმების მიხედვით, რომლებზედაც მხარეებმა საარბიტრაჟო შეთანხმებაში მიუთითეს, ხოლო ასეთი მითითების არარსებობისას – საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, საარბიტრაჟო შეთანხმება ბათილია ან ძალადაკარგულია;

- მხარე, რომელიც ითხოვს საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმებას, არ იყო ჯეროვნად ინფორმირებული არბიტრის დანიშვნის ან საარბიტრაჟო განხილვის შესახებ ან სხვაგვარად არ მიეცა შესაძლებლობა, წარმოედგინა საკუთარი პოზიცია ან დაეცვა თავისი ინტერესები;
- საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება გამოტანილია იმ დავის შესახებ, რომელიც მხარეებმა არბიტრაჟში არ წარადგინეს, ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება შეიცავს გადაწყვეტილებას ისეთ საკითხზე, რომელიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებს სცილდება. თუ გადაწყვეტილება იმ საკითხებზე, რომლებიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებში ექცევა, შეიძლება გამოცალკევებულ იქნეს იმ საკითხებისგან, რომლებიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებს სცილდება, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება შეიძლება გაუქმდეს მხოლოდ იმ ნაწილში, რომელიც შეიცავს გადაწყვეტილებას ისეთ საკითხზე, რომელიც არბიტრაჟში მხარეთა მოთხოვნის ფარგლებს სცილდება;
- არბიტრაჟის შემადგენლობა ან საარბიტრაჟო წარმოება არ შეესაბამებოდა მხარეთა შეთანხმებას, ხოლო ასეთი შეთანხმების არარსებობისას – ამ კანონის მოთხოვნებს;

სასამართლო დაადგენს, რომ:

- საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, დავა არ შეიძლება იყოს საარბიტრაჟო განხილვის საგანი;
- საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება საქართველოში არსებულ საჯარო წესრიგს.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების გაუქმების შესახებ საბოლოოა და არ საჩივრდება.

მედიაცია*

მედიაციის არსი

მედიაცია არის პროცესი, რომლის საშუალებითაც ორი ან რამდენიმე მხარე მედიატორის დახმარებით ცდილობს დავის ურთიერთშეთანხმებით დასრულებას.

მედიაციის პროცესში გადაწყვეტილებას თავად მხარეები იღებენ და არა მედიატორი. მედიატორის მთავარი ფუნქციაა წარმართოს მოლაპარაკების პროცესი ეფექტიანად, ხელი შეუწყოს მხარეებს, რომ მოუსმინონ ერთმანეთს, განიხილონ დათმობაზე წასვლის შესაძლებლობები მორიგების შესაძლებლობები და კომპრომისის გზით მიაღწიონ შეთანხმებას. მედიატორი უზრუნველყოფს კონსტრუქციული გარემოს შექმნას და შენარჩუნებას, რათა მაქსიმალურად შეზღუდოს ნეგატიური ემოციების როლი მოლაპარაკებაში.

მედიაცია ყველაზე მეტად ეფექტიანია, როდესაც მხარეებს სურთ დავის სწრაფად და კონფიდენციალურად მოგვარება მომავალში ურთიერთობის შენარჩუნების პერსპექტივით. მედიაცია საუკეთესო გზაა. რათა მხარეებმა თავიდან აირიდონ ხანგრძლივი და საჯარო სასამართლო პროცესები.

* თათია ქვრივიშვილი - თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი, სასამართლო მედიატორი, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარის ბიუროს კონსულტანტი.

არსებობს მედიაციის ორი ძირითადი სახე: კერძო და სასამართლო მედიაცია.

კერძო მედიაციის განსახორციელებლად არ არის საჭირო სასამართლოსათვის მიმართვა. იგი ხორციელდება მხარეთა ინიციატივით, მედიაციის თაობაზე შეთანხმების საფუძველზე.

სასამართლო მედიაცია ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შემდეგ. სასამართლო მედიაციას საქმე შეიძლება გადაეცეს როგორც მხარეთა, ისე სასამართლოს ინიციატივით.

სასამართლოს უფლება აქვს საკუთარი ინიციატივით სასამართლო მედიაციას განსახილველად გადასცეს შემდეგი კატეგორიის დავები:

- საოჯახო სამართლებრივი დავები, გარდა შვილად აყვანასთან, შვილად აყვანის ბათილად ცნობასთან, შვილად აყვანის გაუქმებასთან, მშობლის უფლების შეზღუდვასთან, მშობლის უფლების ჩამორთმევასთან, აგრეთვე ქალთა მიმართ ძალადობასთან ან/და ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული დავებისა;
- სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავები;
- სამეზობლო სამართლებრივი დავები;

- შრომით სამართლებრივი დავები, გარდა საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს შრომის კოდექსი“ გათვალისწინებული კოლექტიური დავისა;
- საზიარო უფლების რეალიზაციასთან დაკავშირებულ დავები;
- ქონებრივი დავები, თუ დავის საგნის ღირებულება 20000 ლარს არ აღემატება;
- საქართველოს საბანკო დაწესებულებების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების მიერ დადებული სესხის ხელშეკრულებებიდან (მათ შორის, ელექტრონული ფორმით დადებული სესხის ხელშეკრულებებიდან) გამომდინარე დავები, თუ დავის საგნის ღირებულება 10000 ლარს არ აღემატება;
- არაქონებრივი დავები.

გარდა ზემოჩამოთვლილი კატეგორიის დავებისა, მხარეებს საკუთარი ინიციატივით შეუძლიათ მოითხოვონ სასამართლო მედიაციისათვის საქმის გადაცემა ნებისმიერი სხვა კატეგორიის დავაზე.

მედიაციის უპირატესობები

- **ეკონომიურობა** - სასამართლო მედიაციაში საქმის განხილვისთვის სახელმწიფო ბაჟის ოდენობა შეადგენს დავის საგნის ღირებულების 1%-ს (არანაკლებ 50 ლარისა). ხოლო იმ შემთხვევაში თუ მედიაციაში დავა მხარეთა

შეთანხმებით დასრულდა, მოსარჩელეს დაუბრუნდება მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 70%.

გარდა სახელმწიფო ბაჟისა, მედიაციის ადრეულ ეტაპზე გამართვის შემთხვევაში, მხარეებს ადვოკატის ჰონორარი და სხვა ხარჯები ბევრად ნაკლები ექნებათ, სასამართლოში საქმის სამივე ინსტანციაში განხილვის შედეგად გაღებულ ხარჯებთან შედარებით.

მაშასადამე, ადრეულ ეტაპზე მორიგების მიღწევას მედიაციის გზით, მოჰყვება ადვოკატების ანაზღაურების და სხვა ხარჯების მნიშვნელოვანი დაზოგვა.

- **კონფიდენციალობა** - სასამართლო მედიაციის კიდევ ერთ უპირატესობას წარმოადგენს პროცესის სრული კონფიდენციალობა. მხარეთათვის მედიაცია ზიანის მომტანი არ არის ინფორმაციის გამჟღავნების მხრივ. კონფიდენციალობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ მხარეებისთვის, რომელთაც არ სურთ საჯარო გახდეს დავის შესახებ ინფორმაცია, რაც სასამართლოში საქმის განხილვის შემთხვევაში გარდაუვალი იქნება.

მედიაციის პროცესში გაჟღერებული ინფორმაცია კონფიდენციალურია და მისი გამჟღავნება დაუშვებელია. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მხარეები ვერ მორიგდებიან მედიაციის ფარგლებში და დავა სასამართლოში

გაგრძელდება, იმ ინფორმაციას, რომელიც გაჟღერდა მედიაციის პროცესში, მხარეები ვერ გამოიყენებენ სასამართლოში საქმის განხილვისას, ვინაიდან სასამართლო მას არ მიიღებს მტკიცებულებად. რომ არა კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის სათანადო გარანტიები, მედიაციის პროცესში მხარეები არ გაამხელდნენ მათთვის სენსიტიურ ინფორმაციას მისი გავრცელების შიშით.

არსებობს კონფიდენციალურობის პრონციპიდან გამონაკლისები. მაგალითად, თუ ინფორმაციის გამჟღავნება უცილებელია პირის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის დასაცავად, ან თავისუფლების უზრუნველსაყოფად ანდა არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესების დასაცავად; ასევე, თუ ინფორმაციის გამჟღავნება აუცილებელია განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის გამოძიებისთვის. არსებობს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა გამონაკლისებიც, თუმცა ასეთ შემთხვევებში ამ კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნება შესაძლებელია მხოლოდ მაქსიმალურად შეზღუდული მოცულობით და ამის შესახებ შესაბამის მხარეს წინასწარ ეცნობება.

- **სისწრაფე** - განსხვავებით სასამართლოში საქმის ხანგრძლივი განხილვისგან, მედიაციის პროცესის

შედეგად დავა მორიგებით ერთ დღეშიც შეიძლება დასრულდეს, ხოლო სასამართლო მედიაციის შემთხვევაში დადგენილია პროცესის ხანგრძლივობის მაქსიმალური ვადა, რაც 45 დღეს შეადგენს. იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნულ ვადაში მხარეები ვერ მორიგდებიან, მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება გაგრძელდეს პროცესი იმავე ვადით.

- **მხარის მიერ შედეგის კონტროლი** - მედიაციაში გადაწყვეტილების მიმღები არიან მხარეები და არა მედიატორი. მხარეები წყვეტენ უნდა შედეგს თუ არა მორიგება და რა პირობებით. არავის შეუძლია მედიაციის მხარეების იძულება რაიმე ქმედების განხორციელებასთან დაკავშირებით.

აღნიშნული კიდევ ერთ უპირატესობას წარმოადგენს მედიაციის, განსხვავებით სასამართლოსა და არბიტრაჟისგან, სადაც გადაწყვეტილებას იღებს მოსამართლე და არბიტრი და მხარეები ვერ აკონტროლებენ სამართლებრივ შედეგებს.

- **ურთიერთობის შენარჩუნების შესაძლებლობა** - ურთიერთობების შენარჩუნება განსაკუთრებით მაშინაა მნიშვნელოვანი მხარეებისთვის, თუ საქმე ეხება სამეზობლო, სამემკვიდრეო, საოჯახო-სამართლებრივ დავას ან მხარეები ბიზნეს-პარტნიორები არიან და

შემდგომი თანამშრომლობის მიზნით სურთ ურთიერთობის შენარჩუნება. მედიაცია კი საუკეთესო გზაა მხარეების ურთიერთობის შესანარჩუნებლად. სასამართლოსა და არბიტრაჟში, სადაც მესამე მხარე იღებს გადაწყვეტილებას, მსგავსი რამ შეუძლებელია.

- **მოქნილობა** - მედიაცია მხარეებისთვის კომფორტულია იმ მხრივაც, რომ პროცესი მიმდინარეობს არაფორმალურ გარემოში. მედიატორს შეუძლია აქტიური როლის შესრულება, შეხვედეს მხარეებს ცალ-ცალკე რათა უფრო მეტი ინფორმაცია მიიღოს მათი ინტერესების და პოზიციების შესახებ.

მედიაციის პროცესი შედეგის მხრივაც მოქნილია. ის რაც შეიძლება სასამართლოს გადაწყვეტილებაში ვერ აისახოს, შეიძლება მხარეები შეთანხმდნენ ასეთ პირობაზე მედიაციაში.

- **მორიგების აღსრულება** - სამედიაციო მორიგება, მხარეთა შეთანხმების შემთხვევაში, შესაძლოა სასამართლომ აღასრულოს. აღსრულების მოთხოვნით სასამართლოსადმი მიმართვა შეუძლია როგორც ერთ, ისე ორივე მხარეს.
- **მედიატორის არჩევის შესაძლებლობა** - სასამართლოსგან განსხვავებით, სადაც მოსამართლეზე საქმე ელექტრონულად ნაწილდება და მხარეებს არა აქვთ

უფლება შეარჩიონ მათი საქმის განმხილველი მოსამართლე, მედიაციის შემთხვევაში თავად მხარეები ირჩევენ მედიატორს მედიატორთა ერთიანი რეესტრიდან. შესაძლებელია მედიაციის წარმართვა ორი მედიატორის მონაწილეობითაც.

სასამართლო მედიაციის დროს მხარეები მედიატორს ირჩევენ სასამართლოს მიერ მედიატორთა ერთიანი რეესტრის საფუძველზე შედგენილი და მხარეებისათვის შეთავაზებული მედიატორთა კანდიდატურების სიიდან, მისი საქმიანობის არეალის გათვალისწინებით. თუ სასამართლოს მიერ მხარეებისათვის მედიატორთა კანდიდატურების სიის შეთავაზებიდან 3 დღის განმავლობაში მხარეები ვერ შეთანხმდებიან მედიატორის კანდიდატურის არჩევაზე, საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია მედიატორად ნიშნავს მედიატორთა ერთიან რეესტრში რეგისტრირებულ მომდევნო პირს.

მედიატორი

მედიატორი არის მედიატორთა ერთიან რეესტრში რეგისტრირებული ფიზიკური პირი, რომელიც არ არის ნასამართლევი, მედიატორთა სერტიფიცირების პროგრამის შესაბამისად გავლილი აქვს მედიაციის ტრენინგი და ფლობს მედიატორთა ასოციაციის მიერ გაცემულ სერტიფიკატს.

მედიატორთა მონაცემების ნახვა შესაძლებელია საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე www.mediators.ge.

აღსანიშნავია, რომ არ არის აუცილებელი მედიატორი პროფესიით იურისტი იყოს, არამედ იგი შეიძლება იყოს ნებისმიერი პროფესიის წარმომადგენელი.

მედიაციის პროცესი

მედიაციის პროცესი შედგება რამდენიმე სტადიისგან. შესაძლებელია მედიაცია ჩატარდეს დისტანციურად, სპეციალური პროგრამის გამოყენებით, რომელიც პანდემიის პირობებში დაინერგა საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის მიერ.

მედიაციის პირველ სესიაზე მხარეები პირადად ხვდებიან მედიატორს. მედიაციის პირველი სესია, როგორც წესი, გაცნობითი ხასიათისაა. მედიატორი მხარეებს განუმარტავს მედიაციის პროცესის წარმართვის პრინციპებს, მედიატორის როლს, მხარეთა უფლება-მოვალეობებს, მედიაციის შესაძლო შედეგებს, მხარეთა მიერ შეთანხმების მიღწევის შედეგად შედგენილი სამედიაციო მორიგების აღსრულების წესს, აგრეთვე მედიატორის საქმიანობის ანაზღაურების წესსა და პირობებს.

მედიაციის პროცესში მხარეები შეიძლება მონაწილეობდნენ ადვოკატებთან ერთად ან ადვოკატების გარეშე. მედიაციისთვის

უმნიშვნელოვანესია, პროცესში მონაწილეობას იღებდეს უშუალოდ გადაწყვეტილების მიმღები პირი. ამ მიზნით მას შეუძლია, შესთავაზოს მხარეს, რომ მედიაციის პროცესში უშუალოდ ჩაერთოს პირი, ვინც რეალურად იღებს გადაწყვეტილებას სადავო საკითხთან დაკავშირებით.

მედიაციის ძირითადი სესიების დროს მედიატორი ცდილობს თანხმობის და უთანხმოების სფეროების განსაზღვრას. მედიატორი შეისწავლის მხარეთა პრიორიტეტებს და ეძებს თანხმობის ან საერთო ინტერესების სფეროებს. მედიატორი სვამს შეკითხვებს საერთო მიზნების, სურვილების და ინტერესების შესახებ და ამით ცდილობს მხარეები თავად მიიყვანოს პრობლემის გადაჭრის გზებისკენ.

ინდივიდუალური სესია - მედიატორს შეუძლია მხარეებს ინდივიდუალურად, ცალ-ცალკე შეხვდეს ინდივიდუალურ სესიაზე. ეს განსაკუთრებით მაშინაა საჭირო, როცა მედიაციის პროცესი ჩიხშია შესული. ინდივიდუალური კომუნიკაცია მხარეებს აძლევს საშუალებას, მედიატორს გაუმჟღავნონ ის ინფორმაცია, რომლის გაჟღერებაც მათ არ სურთ ერთობლივ სესიაზე, ასევე, გაუზიარონ მედიატორს მორიგების მიღწევის მიზნით მათ მიერ განსახორციელებელი კომპრომისის ფარგლები. ინდივიდუალურ სესიაზე გაჟღერებული ინფორმაცია კონფიდენციალურია, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ თავად მხარეს არ სურს მედიატორის მიერ მეორე მხარისთვის ამ ინფორმაციის მიწოდება ან შეთავაზების გაკეთება შეთანხმების ცალკეულ პირობებთან დაკავშირებით.

მედიაციის დასასრული - მედიაციის დასრულების რამდენიმე შესაძლო ვარიანტი არსებობს. პირველ შემთხვევაში, მხარეები მიაღწევენ მორიგებას და შედგება სამედიაციო მორიგება. მეორე შემთხვევაში, თუ მედიაცია ჩიხში შევა და მხარეები არ წავლენ დათმობაზე, მედიაცია შეწყდება მხარეთა ან თავად მედიატორის ინიციატივით. მესამე შემთხვევაში, სასამართლო მედიაცია შეწყდება თუ გავიდა კანონით გათვალისწინებული 45 დღიანი ვადა. სასამართლო მედიაციის შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმე კვლავ სასამართლოს გადაეცემა განსახილველად.

როდესაც მედიაციის პროცესი სრულდება მხარეთა მორიგებით, დგება სამედიაციო მორიგების აქტი. მხარეთა სურვილის შემთხვევაში, მედიატორს შეუძლია დაეხმაროს მათ სამედიაციო მორიგების შედგენაში, შესთავაზოს სამედიაციო მორიგების პირობები, მათი ინტერესებისა და მედიაციის პროცესის მიმდინარეობისას მათ მიერ გამოხატული პოზიციების გათვალისწინებით. სამედიაციო მორიგების აქტს ხელს აწერენ მხარეები და მედიატორი.

მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა

კერძო მედიაციის დაწყების მომენტიდან ჩერდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის დენა.

მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის დენა შეჩერებულად მიიჩნევა კერძო მედიაციის დასრულებამდე, მაგრამ არაუმეტეს კერძო

მედიაციის დაწყებიდან 2 წლისა. კერძო მედიაციის უშედეგოდ დასრულების შემთხვევაში დრო, რომლის განმავლობაშიც მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადის დენა შეჩერებული იყო, აღნიშნულ ვადაში არ ჩაითვლება.

სამედიაციო მორიგების აღსრულება

მხარეთა შეთანხმებით, სამედიაციო მორიგება შეიძლება სასამართლომ აღსრულოს. სამედიაციო მორიგების აღსრულების მოთხოვნით სასამართლოს შეიძლება მიმართოს ერთ-ერთმა ან ორივე მხარემ.

სასამართლო სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხს იხილავს ამ კანონითა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესების შესაბამისად.

დავის გადაწყვეტის საშუალებები საქართველოში

WAYS OF DISPUTE RESOLUTION IN GEORGIA

SI. Swedish Institute

შვედეთი
Sverige

საპარტოვლოს
მედიაციის
აუციენტო

SI. Swedish Institute

შვედეთი
Sverige

საპარტოვლოს
მედიაციის
აუციენტო

The booklet is created in the frames of Alternative Dispute Resolution Development Project.

The project is being implemented by Sweden Alumni Network Georgia with funding of Swedish Institute and support of Embassy of Kingdom of Sweden in Georgia, Mediators Association of Georgia and Highest School of Justice.

The project is being implemented in partnership with:

Tbilisi Open University

Grigol Robakidze University

International Black Sea University

NGO “GLIP Georgian Lawyers for Independent Profession”

NGO “Legal Profession’s Development Center”

Law Firm “Kikilashvili & Company”

From Author of the Project

Efficient resolution of the dispute is meaningfully determined by proper selection of a mean of dispute resolution.

From the perspective of disputing parties, it does matter not only the final decision, but the process of case review, duration of proceedings, amount of resources spent and post-dispute relations.

Based on the criterions listed above there is an opportunity to select a optimal form of dispute resolution that fits parties' interests best of all and causes less harmful consequences as well.

In an existing reality judiciary is the most demanded way of dispute resolution, but high level of applicability to the court may be determined by lack of information about alternative ways of dispute resolution.

The presented tutorial aims to raise awareness about existing means of dispute resolution in order to enable stakeholders to select proper option for dispute resolution.

We do hope, the outcomes of our work would be fruitful, serves as effective support for people engaged in disputes and enables them to protect ones rights and interests effectively.

Implementation of the project wouldn't be possible without support of partner organizations. We find important to highlight

great contribution of Swedish Institute and Embassy of Kingdom of Sweden in Georgia in realization of this, as well as other projects of the organization. We also want to express gratitude to Mediators Association of Georgia and Highest School of Justice for active engagement and relevant contribution in all stages of ADR Development Project.

Also, we would like to express our gratitude to other partners of the event. Without their support implementation of the project wouldn't be possible.

Goga Kikilashvili

Vice-chairperson of Sweden Alumni Network Georgia

Content	
<i>From Author of the Project</i>	24
Ways of Dispute Resolution Available in Georgia	26
Justice	26
System of General Courts	26
Positive and Negative Aspects of Court Proceeding	26
Applying to court - Court Jurisdiction	27
Administration of Trail (Legal Proceeding)	27
Trial Costs	28
Legal Force of Court Decision	29
Arbitration	31
Arbitration as an Alternative Way of Dispute Resolution	31
Arbitration Agreement	31
Arbitration Proceeding	32
Recognition and Enforcement of Arbitration Award	33
Annulment of Arbitral Award	34
Mediation	36
Essence of Mediation	36
Advantages of Mediation	37
The Mediator	38
Process of Mediation	39
	Period of Limitation of a Claim 40
	Enforcement of an Agreement Resulting from Mediation 40

Ways of Dispute Resolution Available in Georgia

Justice*

System of General Courts

The Justice is administered by System of General Courts of Georgia. System of General courts consists of three instances: District (City) Courts, Appeal Court of Georgia and Supreme (Cassation) Court of Georgia.

Judicial instances create opportunity for appealing court decision. Decision of District(City) Court can be appealed at Appeal Court of Georgia and decision of Appeal Court of Georgia can be appealed at Supreme Court of Georgia, except of cases when litigation is completed at court of appeals and it can not be submitted to Supreme Court of Georgia.

Decision of Supreme Court of Georgia is final and can not be a subject of appeal.

Litigation at system of general courts is administered courts through civil, administrative and criminal proceedings

From the perspective of presented booklet civil proceeding is interested when based on principle of competition parties lead the dispute and select instruments of dispute themselves.

Administrative justice is administered while disputing with administrative bodies and/or disputes among administrative bodies.

In criminal proceedings state is represented with status of accuser and citizen is not actively involved in the process.

Positive and Negative Aspects of Court Proceeding

Justice is considered to be classical form of dispute resolution, where court proceedings are administered by judges with special qualification acquired by means of passing special preparation and selection stages before actual exercising of judicial power. This ensures resolution of the dispute in qualified manner and complete correspondence with legal regulations.

High level of court applicability is also stimulated by the circumstance that it can be a subject of appeal. A party that is not satisfied with outcomes of dispute can apply to the higher

* Goga Kikilashvili – PhD in Law, Associate Professor of Tbilisi Open University, Head of Law Firm “Kikilashvili & Company”, Mediator of Collective Labor Disputes, Vice-Chairman of Sweden Alumni Network Georgia.

court instance. This option is not provided while using alternative ways of dispute resolution.

As for negative aspect of litigation can be considered very long duration of proceedings that can last from several months to several years. Long-lasting procedures is a meaningful negative factor for the party, especially, when case refers to business disputes and party may experience loss of interest for the moment of delivering a court decision.

One more negative effect of litigation is disruption of future cooperation among parties. As a rule, after passing through phase of long proceedings relationship among parties gets to that level of tense that they loose interest in future collaboration, what plays a role of important issue for the parties.

Applying to court - Court Jurisdiction

The rule of applying to court as well as jurisdiction of courts is determined with provisions of Civil Procedure Code of Georgia.

Case review at court starts based on submission of application or claim (terms plaint or suit are also applicable) of a party. Parties determine object of dispute and make a decision about submission of claim (application). They are allowed to complete a dispute with agreement, claimant can decline from ones claim and defendant can recognize the claim.

The forms of claims are preliminarily approved and available on web-pages of general courts, as well as web-page of Highest Council of Justice.

According to rules of general jurisdiction a claim shall be filed with a court according to the place of residence of the defendant. A claim against a legal person shall be filed with a court according to the location of the legal person. For proceedings where no claim is lodged, the jurisdiction shall be determined according to the place of residence of the person against whom an application (complaint) has been filed. Exceptions from this general rule is set by Civil Procedure Code of Georgia.

Administration of Trail (Legal Proceeding)

Legal proceedings shall be conducted based on adversarial principles. Parties enjoy equal rights and opportunities to substantiate their claims, reject or extinguish claims, opinions or evidences presented by the other party. Parties determine on their own on which facts their claims must be based, or which evidence must be used to verify those facts.

Case review starts with submission of a claim. A copy of claim with attached documents is delivered to defendant and that one is given a period in duration of 10 days to submit ones position about the claim (response). Failure to submit a response or being present at court proceeding but refusing from

participation in proceeding may serve as legal basis for delivering a decision in a manner of default judgement.

While exercising default judgement the court satisfies request of claimant if the claim is reasoned from legal point of view.

The trial procedure consists of following stages: Explanations of Parties, Questions of Parties, Exploring of Evidences, Arguments of Parties and Rebuttals. After completion of these stages the court delivers a reasoned decision.

In case a court decision wouldn't be appealed at higher judicial instance the decision enters into legal force and can be an object of enforcement.

Trial Costs

Court proceedings require certain amount of costs that are called trial costs.

Costs of trial consist of judicial (court) and extra-judicial costs. State fees and costs associated with a case hearing shall constitute court costs. Advocate's fees, lost wages (lost earnings), costs incurred for providing evidence, as well as other necessary costs of the parties shall constitute extra-judicial costs.

State fees shall be paid according to regulations set by the Law of Georgia on "State Fees". Amount of state fee depends on

categories of dispute, status of claimant, judicial instance and other circumstances. Claims of particular categories determined by procedure legislation are free of state fee.

For example, as a rule, amount of state fee consists of 3% of subject of dispute, but not less than 100 GEL. Maintenance claims, claims for the compensation of damages sustained as a result of injury or other bodily harm, the death of a breadwinner, claims for compensation of damages sustained as a result of a crime, etc. are exempt from court costs to be paid to the State Budget.

However, amount of state fees:

a) in a court of first instance shall not exceed:

a.a) GEL 3 000 – for a natural person;

a.b) GEL 5 000 – for a legal person;

b) in a court of appeals shall not exceed:

b.a) GEL 5 000 – for a natural person;

b.b) GEL 7 000 – for a legal person;

c) in a cassation court shall not exceed:

c.a) GEL 6 000 – for a natural person;

c.b) GEL 8 000 – for a legal person

A court may exempt a citizen in part or in full from court costs payable to the State Budget taking into consideration the citizen's material status, provided the citizen proves his/her

inability to pay court costs and provides the court with reliable proof based on which the judge shall deliver a reasoned ruling.

A court may defer the payment of court costs payable to the State Budget or reduce their amount for one or both parties, taking into consideration their material status, provided the party submits a reliable proof to the court.

The costs incurred by the party in whose favor a decision is made, shall be paid by the other party, even if this party is exempted from court costs payable to the State Budget. If a claim was satisfied in part, then the plaintiff shall pay the amount specified in this article in proportion to the portion of the claim satisfied by the court, and the defendant shall pay the amount in proportion to the portion of the claim that was not satisfied by the court. The court shall impose costs for the assistance of the representative of that party in whose favor the decision was made, on the other party within reasonable limits, but not exceeding the amount of 4% of the value of the subject matter of dispute; during non-property dispute – up to the amount of GEL 2 000, taking into consideration the importance and complex nature of the case.

Legal Force of Court Decision

A judgment of a court of the first instance shall enter into force:

a) upon announcement, provided it may not be appealed;

b) after the time limit for its appeal expires, in cases when the judgment may be appealed, unless it has already been appealed in a court of appeal;

c) after a court of appeal ruling, which upheld the judgment, enters into force under;

d) if after the judgment is announced, the parties waive appellate remedies in writing.

A judgment (ruling) of a court of appeal, unless it has been appealed, shall enter into force after the time limit for its appeal in the court of cassation expires, and if it has been appealed, after the case is heard in the court of cassation, unless the judgment (ruling) of the court of appeal has been cancelled. A judgment (ruling) of a court of appeal shall also enter into force if, following the announcement of the judgment (ruling), the parties waive in writing their right to appeal it in the court of cassation.

A judgment (ruling) of the court of cassation shall enter into force immediately, upon its announcement.

Decision (judgement) of district(city) court can be appealed in 14 days period after delivering reasoned decision. If a party is present during the announcement of the reasoned judgment, the time limit for filing an appeal shall start from the time of announcement.

The time limit for filing a cassation appeal shall be 21 days. This period may not be extended (restored) and it shall commence upon a judgment having been served on the party.

A judgment (ruling) of the court of cassation shall enter into force immediately, upon its announcement.

After a judgment enters into force, the parties or their successors may not apply again to a court with the same claims on the same grounds, or dispute the facts and legal relationships established under a judgment in other proceedings.

In case, defeated party does not enforce judgement voluntarily, a winning party claims for an enforcement paper (enforcement act) and submits it to National Bureau of Enforcement of agencies of private enforcement. Since that enforcement measures begin.

Arbitration •

Arbitration as an Alternative Way of Dispute Resolution

The process of globalization and development of economical relations influenced of means and procedures of private law dispute resolution. Special legal mechanisms of dispute resolution acceptable for subjects of various legal systems were created to ensure effective functioning of international markets. Nowadays. Arbitration is considered to be the most popular way of resolution for business disputes. It is formed in the shape of institution justified by the state, but at the same time distanced from the field of state responsibility. In case of existing proper agreement among parties, arbitration is authorized to review private law property disputes that are based on principle of equality.

The main principle of alternative dispute resolution is the autonomy of the parties. The parties voluntarily choose the way of resolving the dispute and take into account the binding consequences of the agreement. However, the parties agree that the decision made by the arbitrator is final and subject to enforcement.

• Nino Lipartia – PhD in Law, Professor of Grigol Robakidze University, Chairwoman of the board of Georgian Lawyers for Independent Profession.

Many advantages of arbitration may be enumerated, but ability to settle a dispute in a short time should be distinguished. Unlike years of court review in various instances, arbitration proceedings are completed within a reasonably shorter period of time. Quick dispute resolution reduces the cost of litigation. However, as a rule, the case is considered in a closed court session, which is one of the guarantees of confidentiality.

The precondition for the arbitration to be considered is the arbitration agreement concluded by the parties.

Arbitration Agreement

Development of arbitration in Georgia began in 1997 on the basis of the Law of Georgia on Private Arbitration. In 2009, the new Law of Georgia on Arbitration was enacted. In order for a dispute to be submitted to arbitration, it is necessary to have an arbitration agreement by which the parties agree to submit to arbitration all or some of the disputes that have arisen or may arise between them under contractual or other legal relationship.² The arbitration agreement is a result of an

² Law of Georgia on Arbitration, Article 8, Clause 1.

agreement between the parties. It may exist in the contract in the form of an arbitration reservation or a separate agreement

It is mandatory to conclude arbitration agreement in written form. It may be a separate agreement or part of a different document. The main issue is that parties will about transfer of dispute to arbitration should be proved in a written way. The agreement may also be concluded by exchanging emails, or an arbitration claim and an arbitration counterclaim, when one party approves and the other party does not deny the existence of the arbitration agreement. An agreement on an alternative form of dispute resolution must be clearly and in writing. If there is a genuine arbitration agreement, the dispute between the parties will not be considered by the court.

Arbitration Proceeding

Arbitration proceedings are initiated by a party to an arbitration claim for arbitration which is sent to the respondent party to file a counterclaim. The case may be reviewed by one or more arbitrators. Appointment as an arbitrator requires ones consent and, at the request of the parties, arbitrator is obliged to submit written information about the education and experience of working as an arbitrator to the parties before performing the duties of an arbitrator.

The arbitrator prepares the case for litigation, sends the case materials to the parties and notifies them of the date of the hearing. The arbitrator is authorized to schedule a preparatory hearing, although the dispute will be considered on a substantive basis at the main hearing. The parties are obliged to present at the arbitration all the evidence on which they base their position, including written evidence, the conclusion of the examination, request for the examination of a witness, and so on.

The arbitrator is obliged to ensure equal procedural rights for the parties. At the hearing, the arbitrator listens to all participants of the process, and makes decision after evaluation of the evidences presented. However, it is essential that the arbitrator be independent, objective and impartial. It is obliged to protect the confidentiality of the information received during the arbitration proceedings. A party may request the removal of an arbitrator if one fails to meet the requirements of the qualifications agreed upon by the parties and / or if there are other circumstances which give rise to a reasonable doubt as to the arbitrator's independence and impartiality.

One of the advantages of arbitration is the ability to resolve disputes quickly. The time limits for hearing the case shall be determined by the arbitration statute or by agreement of the parties. According to the law, in the absence of an agreement between the parties, the time limit for issuing an arbitral award shall be 180 days from the commencement of the arbitral

proceedings. If necessary, this period may be extended by the arbitrator for not more than 180 days.

For the settlement of an arbitration dispute the arbitral tribunal sets arbitration fee. The amount of arbitration fee is determined individually, often based on the in the arbitration statute.

Recognition and Enforcement of Arbitration Award

Upon completion of the substantive hearing of the case, the arbitrator shall make a written decision, the execution of which shall be binding on the parties to the arbitration agreement. Georgian legislation establishes judicial control over the decisions made by the arbitral tribunal. In particular, enforcement of an arbitral award within Georgia is possible only after the Court of Appeals has acknowledged the recognition of the arbitral award and the satisfaction of the request for enforcement. The Supreme Court of Georgia shall make a decision regarding recognition of arbitral award made outside Georgia.

In the legal literature, the recognition of arbitral award is interpreted as a judicial confirmation that the award is final and binding on the parties. The parties are no more entitled with right to re-apply to the same case to dispute resolution body.

Enforcement of the decision is an independent stage and it is the main precondition for the start of enforcement. Prerequisite for the commencement of the enforcement process is the recognition of the decision by the authorized court.

The decision on enforcement of the arbitral award shall be made in the form of a ruling of the Court of Appeals. Enforcement sheet is given to the party together with the decision on the enforcement of the arbitral award. The decision of the Court of Appeals on the enforcement of the arbitral award is final, which means that no such cassation or private appeal is admissible against it.

During the review of the recognition and enforcement of the arbitral award by the court, the norms of the substantive law on which the arbitral award was based are not considered.

A party may be refused from recognition and enforcement of the decision if:

The party against whom the award is rendered applies to the court and furnishes proof that:

- when executing the arbitration agreement a party was legally incapable or was a beneficiary of support and a guardian was appointed for this party with relation to the issues under the arbitration agreement, but the support has not been obtained, or the said agreement is not valid or is null and void under the law to which the parties have

subjected it or, failing any indication thereon, under the law of the state where the award was rendered;

- the party was not given proper notice of the appointment of an arbitrator or the arbitral proceedings or was otherwise unable to present his/her case;
- the arbitration award is rendered on a dispute that was not submitted to the arbitral tribunal by the parties, or the arbitration award contains decisions on matters beyond the scope of the request submitted to the arbitral tribunal. Provided that, if the decisions on matters submitted to arbitration can be separated from those not so submitted, only that part of the award which contains decisions on matters submitted to arbitration may be recognized and enforced;
- the composition of the arbitral tribunal or the arbitral procedure did not comply with the agreement of the parties, or in the cases of absence of such an agreement, did not comply with the law of the country where the arbitration took place;
- the arbitration award has not yet become binding on the parties or has been set aside or suspended by a court of the country in which, or under the law of which, the award was made;

The court finds that:

- the subject-matter of the dispute may not be settled by arbitration under the legislation of Georgia;
- the award is in conflict with the public order.

While making a decision, the court is deprived of the opportunity to go beyond the grounds provided by law and to refuse the recognition and enforcement based on other grounds. This

should also be considered as one of the positive aspects of arbitration, as the scope of the court is quite limited.

Annulment of Arbitral Award

Requesting the annulment/setting aside of the arbitral award is one of the powers of the party. In case of filing an appeal, the Court of Appeals is authorized to set aside the arbitral award only if there are grounds exhaustively determined by law.

An arbitration award made in Georgia may be set aside by a court only if:

- the party against whom the award is rendered files a complaint with the court and furnishes proof that:
- a party, when executing the arbitration agreement was legally incapable or was a beneficiary of support and a legal guardian was appointed for the party with relation to the issues under the arbitration agreement but the support has not been obtained, or that said agreement is not valid or is null and void according to the law chosen by the parties have subjected it, and in the case of absence of such an indication, in accordance with the legislation of Georgia.
- a party, requesting an arbitration award to be set aside was not given proper notice of the appointment of an arbitrator or of the arbitration proceedings, or was

otherwise unable to present his/her case or protect his/her interests;

- the arbitration award is rendered on a dispute, that was not submitted to the arbitral tribunal by the parties, or the arbitration award contains decisions on matters beyond the scope of the request submitted to the arbitral tribunal, provided that, if the decisions on matters submitted to arbitration can be separated from those not so submitted, only that part of the award which contains decisions on matters not submitted to arbitration may be set aside;
- the composition of the arbitral tribunal or the arbitral procedure did not comply with the agreement of the parties, or in the cases of absence of such an agreement, did not comply with this Law;

the court finds that:

- the subject-matter of the dispute may not be settled by arbitration according to the legislation of Georgia;
- the award is in conflict with the public order of Georgia.

The decision of the Court of Appeals to annul the arbitral award is final and can not be appealed.

Mediation*

Essence of Mediation

Mediation is the process by which two or more parties, with the help of a mediator, try to resolve a dispute by mutual agreement.

In the mediation process, the decision is made by the parties themselves and not by the mediator. The main function of the mediator is to conduct the negotiation process effectively, to facilitate the parties to listen to each other, to consider the possibility of making concessions, and ultimately to reach an agreement. The mediator is present to promote a constructive environment to minimize the role of negative emotions in negotiation.

Mediation is most effective when the parties want to maintain the relationship, resolve the dispute quickly and confidentially. Mediation is the best way for parties to avoid lengthy and public litigation.

There are two types of mediation: private and court mediation.

Private Mediation. There is no need to go to court for private mediation. It is carried out at the initiative of the parties, on the basis of an agreement on mediation.

Court Mediation takes place after the lawsuit is filed in court. The case may be referred to court mediation at the initiative of both the parties and the judge.

The judge has the right to transfer the following categories of disputes to court mediation on its own initiative:

- Family disputes, except for adoption, annulment of adoption, revocation of adoption, restriction of parental rights, deprivation of parental rights, as well as disputes related to violence against women and / or domestic violence;
- Inheritance disputes;
- Neighborhood disputes;
- Labor disputes, except for collective disputes provided by the Organic Law of Georgia Labor Code;
- Disputes related to the realization of the common right;
- Property disputes, if the value of the subject of the dispute does not exceed 20,000 GEL;
- Disputes arising from loan agreements (including electronic loan agreements) concluded by Georgian banking institutions, microfinance organizations and non-bank depository institutions, if the value of the subject matter of the dispute does not exceed GEL 10,000;
- Non-property disputes.

* Tatia Kvrivishvili – PhD candidate of Tbilisi State University, Court Mediator, Consultant of the Chairman’s Bureau of the Tbilisi Court of Appeal.

In addition to this category of disputes, the parties may, on their own initiative, request the transfer of the case to court mediation for any other category of dispute.

Advantages of Mediation

- **Economy** - The amount of the state fee for litigation in court mediation is 1% of the value of the subject matter of the dispute (not less than 50 GEL). And if the dispute in mediation is settled by agreement of the parties, the plaintiff will be reimbursed 70% of the state fee paid by him.

In addition to the state fee, in case of mediation at an early stage, the parties will have much less attorney's fees and other costs, unlike the costs incurred as a result of hearing the case in all three instances.

Achieving reconciliation at an early stage through mediation will therefore result in significant savings on attorneys' fees and other costs.

- **Privacy** - Another advantage of mediation is the complete confidentiality of the process. Mediation is not harmful to the parties in terms of disclosure of information. Confidentiality is especially important for those parties who do not want information about the dispute to be made public, which would be inevitable in the event of a court hearing.

The information disclosed during the mediation process is confidential and its disclosure is not allowed. Even if the parties fail to mediate and the dispute continues in court, the information that was voiced during the mediation process will not be used by the parties in the court hearing because the court will not accept it as evidence. Had it not been for the proper safeguards of confidentiality, the parties would not have disclosed sensitive information to them in the mediation process for fear of its dissemination.

There are exceptions to the principle of confidentiality. For example, if the disclosure of information is necessary to protect the life or health of a person or to ensure freedom or to protect the best interests of a minor; also, if disclosure of information is necessary to investigate a particularly serious crime. There are other exceptions provided by law, however in such cases this confidential information may only be disclosed to a limited extent and the relevant party is notified in advance.

- **Fast process** - Unlike a lengthy court hearing, a dispute arising out of the mediation process can be settled within one day. In the case of court mediation, the maximum duration of the process is set at 45 days. In the event that the parties fail to reach an agreement within that period, the process may be extended for the same period by agreement of the parties.

- **Party control of the outcome** - In mediation, the decision is made by the parties and not the mediator. The parties decide whether a settlement should be made and under what

conditions. No one can force the mediation parties to take any action.

This is another advantage of mediation, unlike court and arbitration, where the decision is made by the judge and the arbitrator and the parties cannot control the legal outcome.

- **Ability to maintain a relationship** - Maintaining relationships is especially important for the parties when it comes to neighborhood, inheritance, family law dispute or the parties are business partners and want to maintain the relationship for further cooperation. Mediation is the best way to maintain the relationship between the parties. In a court and arbitration where a third party makes a decision, such a thing is impossible.

- **Flexibility** - Mediation is comfortable for the parties also in that the process takes place in an informal setting. The mediator can play an active role, meeting the parties separately to get more information about their interests and positions.

The mediation process is also flexible in terms of outcome. What may not be reflected in a court decision may be agreed upon by the parties in mediation.

- **Enforcement of the settlement** - Mediation settlement, if agreed by the parties, may be enforced by the court. Both parties can apply to the court for enforcement.

- **Ability to choose a mediator** - Unlike a court where the case of a judge is allocated electronically and the parties do not have the right to select a judge to hear their case, in the case of

mediation the parties themselves choose the mediator from the unified register of mediators. It is possible to conduct mediation with the participation of two mediators.

During court mediation, the parties shall select a mediator from the list of mediators nominated by the court on the basis of the unified register of mediators and proposed to the parties, taking into account its area of activity.

If the parties do not agree on the choice of a mediator within 3 days after the court offers the list of candidates, the Georgian Association of Mediators shall appoint the next person registered in the unified register of mediators as a mediator.

The Mediator

A mediator is a natural person registered in the unified register of mediators who has not been convicted, has undergone mediation training in accordance with the Mediator Certification Program, and holds a certificate issued by the Association of Mediators.

Mediators' data can be viewed on the official website of the Georgian Mediators Association /www.mediators.ge/.

It should be noted that a mediator does not have to be a lawyer by profession, but he can be a representative of different professions, such as a psychologist.

Process of Mediation

The mediation process consists of several stages. It is possible to conduct mediation remotely, using a special program introduced by the Georgian Association of Mediators during the pandemic.

At the first mediation session, the parties meet with the mediator in person. The first mediation session is usually introductory. The mediator shall explain to the parties the principles of conducting the mediation process, the role of the mediator, the rights and responsibilities of the parties, the possible consequences of mediation and the procedure for enforcing the mediation settlement reached by the parties, as well as the terms and conditions of remuneration of mediator.

The parties may participate in the mediation process with or without attorneys. It is important for mediation that the decision-maker be directly involved in the process.

Basic Mediation Sessions – At the basic mediation session mediator tries to identify areas of consent and disagreement. The mediator seeks to examine the priorities of the parties and seeks areas of consent or common interest. The mediator asks questions about common goals, desires and interests and thus tries to lead the parties themselves to ways to solve the problem.

Individual session (Caucus) - The mediator can meet the parties individually, separately in an individual session. This is especially necessary when the mediation process is at a standstill. Individual communication allows the parties to disclose to the mediator the information they do not want to be

heard in the joint session, as well as to share with the mediator what they are going to do to reach a settlement.

The information voiced at the individual session is confidential, unless the party does not want the mediator to provide this information to the other party, or make an offer on this or that condition of the settlement.

End of Mediation - There are several possible options for ending mediation. In the first case, the parties reach an agreement and a mediation agreement is reached. In the second case, if the mediation enters a deadlock and the parties do not make concessions, the mediation will be terminated at the initiative of the parties or the mediator himself. In the third case, court mediation will be terminated if the 45-day period provided by law has expired. In case of termination of court mediation, the case will be referred to the court again.

When parties make reach on agreement, an a mediation settlement is drawn up. If the parties wish, the mediator can assist them in drafting the mediation settlement, offer the terms of the mediation settlement, taking into account their interests and the positions expressed by them during the mediation process. The mediation settlement is signed by the parties and the mediator.

Period of Limitation of a Claim

The period of limitation of a claim, determined by the Civil Code of Georgia, shall be suspended from the moment of initiation of private mediation.

The period of limitation of a claim shall be considered suspended until the completion of private mediation, but until not more than two years after the initiation of private mediation. If private mediation is unsuccessful, the time, during which the period of limitation of a claim has been suspended, shall not be included in that period.

Enforcement of an Agreement Resulting from Mediation

Upon the agreement between the parties, an agreement resulting from mediation may be enforced by a court. One or both of the parties may apply to a court with the request to enforce an agreement resulting from mediation.

A court shall review the issue of enforcement of an agreement resulting from mediation according to the procedures established by this Law and the Civil Procedure Code of Georgia.